

Розвиток навчально-пізнавальної активності іноземних здобувачів освіти на заняттях з української мови як іноземної

Шевченко О.М.

*к. пед. н., доцент кафедри українознавства
Полтавський державний медичний університет
м. Полтава, Україна
e-mail: shevchenko.36028@gmail.com*

Важливою проблемою для педагогічної теорії та практики є питання урізноманітнення навчального процесу, активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Організація навчального процесу, спрямована на розвиток пізнавальної активності та самостійності, потребує застосування такої системи засобів активізації, яка співвідноситься з внутрішнім станом особистості та при впливі на здобувача призведе до посилення мотивації навчання. Основне призначення активного навчання іноземних здобувачів освіти українській мові – це максимальний розвиток творчих здібностей і виховання самостійного мислення здобувачів, тому ефективність навчання знаходиться у прямій залежності від рівня активності здобувача в пізнавальній діяльності та ступеня його самостійності в цьому процесі.

Мета статті. Розглянути проблемні питання активізації навчально-пізнавальної активності іноземних здобувачів освіти в процесі вивчення української мови як іноземної.

Провідна ідея педагогічного досвіду – створення умов для розвитку пізнавальної активності іноземних здобувачів освіти через організацію спільної діяльності всіх учасників освітнього процесу на основі діяльнісного підходу до навчання з визнанням, як пріоритетної, власну діяльність здобувачів. У сучасній педагогічній науці особлива увага звертається на включення до змісту навчання індивідуального досвіду здобувачів, знань про прийоми побудови розумових дій; збільшення частки методів, які забезпечують пошуковий характер діяльності здобувачів, взаємодія, співробітництво, вільне спілкування

з метою колективного виконання навчальної задачі; широке використання різноманітних форм парної та групової роботи [3; 4; 5; 6].

Проектуючи заняття з української мови як іноземної, продумуємо, як забезпечити прийняття здобувачами цілей і завдань заняття, включення в активну пізнавальну діяльність. З цією метою навчання починаємо зі створення таких ситуацій, в яких іноземний здобувач зможе осмислити необхідність для себе матеріалу, що вивчається і способів діяльності [7; 8]. Для формування пізнавальної потреби підбираємо додатковий матеріал, який сприяє усвідомленню протиріч між новим фактом та наявним запасом знань, показуємо практичне значення матеріалу, що вивчається, роль даної теми в культурному розвитку особистості. Для створення позитивного емоційного настрою на занятті у його зміст включаємо цікаві епізоди з історії, життя вчених; завдання у ігровій формі; пізнавальні завдання, які містять актуальну інформацію; уривки з художніх творів; яскраві барвисті ілюстрації. Такі прийоми впливають на емоційно-чуттєву сферу здобувачів, активізують їх пізнавальні потреби та мотиви, мобілізують внутрішні сили організму на вирішення навчально-пізнавальних завдань. При проектуванні навчального процесу на основі пізнавальної активності здобувачів, слід виходити з того, що центральне місце в ньому повинна займати самостійна діяльність здобувачів.

На початкових етапах вивчення української мови як іноземної здобувачі працюють за усними вказівками викладача або за запропонованими інструкціями, алгоритмами. Особливу увагу звертаємо на формування здатності до адекватної самооцінки та самоконтролю, які є потужним стимулом активності здобувачів у навчальному процесі, так як фіксують ставлення здобувача до себе як суб'єкта діяльності. З цією метою здобувачів інструктуємо про вимоги до роботи, знайомимо зі способами здійснення самоконтролю, організуємо роботу з виконання вправ на засвоєння та використання цих способів.

Самоконтроль проводиться як у процесі навчальної роботи, так і у формі окремої ланки у структурі навчальної діяльності. При цьому використовуються складені викладачем тестові завдання, що сприяє формуванню у здобувачів способів здійснення самоконтролю. Виконання тестових завдань здійснюється по-різному: у процесі парної роботи, причому разом із самоконтролем організовується і взаємоконтроль; під час фронтального обговорення тестових завдань після їх виконання; у процесі самоконтролю за певною темою з підрахунком рейтингового бала, на основі якого здобувачі виставляють собі оцінку. Цьому також сприяє прийом рецензування відповідей товаришів, перевірка та оцінка завдань. Під час проведення практичних занять здійснюється індивідуально-диференційований підхід, що дозволяє створювати ситуацію успіху кожному здобувачу, що сприяє формуванню позитивного ставлення до предмета.

Найбільш ефективним засобом розвитку пізнавальної активності є самотійна робота здобувачів. При організації самотійної роботи враховуються такі вимоги: навчальні завдання мають бути посильними кожному здобувачу; ступінь складності завдань повинна наростати як за змістом, так і за сукупністю вживаних прийомів мисленнєвої діяльності. Це сприяє створенню ситуації успіху найменш підготовлених здобувачів, формуванню позитивного ставлення до вивчення предмета. Найбільш підготовлені здобувачі отримують можливість самореалізації свого індивідуального потенціалу, що активізує їхню навчальну діяльність. Під час занять використовуються різні форми навчальної роботи. Найбільший ефект для розвитку пізнавальної активності має групова робота, що включає індивідуальну навчальну діяльність.

Групова робота зорганізується по-різному. Наведемо приклади групової роботи під час занять [10].

1. Робота в парах щодо нового матеріалу. Спочатку кожен здобувач опановує навчальним матеріалом за підручником, потім вони відповідають на

питання один одного, закріплюючи свої знання і здійснюючи взаємоконтроль. Після такого опрацювання матеріалу викладач контролює засвоєння знань здобувачами за допомогою письмової перевіркової роботи чи іншим способом.

2. Робота в парах для формування предметних умінь. Кожен здобувач виконує свій варіант завдання, після виконання здобувачі обмінюються своїми зошитами і перевіряють один в одного правильність виконання завдання (взаємоконтроль) і виставляють оцінку, спираючись на запропоновані викладачем критерії оцінки.

3. Колективна робота щодо нових знань. Під час вивчення великого за обсягом навчального матеріалу, доступного для самостійного вивчення, здобувачі діляться на кілька груп. Кожна група отримує своє завдання – вивчити певну частину навчального матеріалу. Спочатку здобувачі обговорюють завдання, його мету, планують його виконання. Потім вони працюють індивідуально, обговорюють завдання та готуються виступати перед групою, викладаючи найголовніше.

4. Робота в групі при вдосконаленні знань. Створюється група з найбільш підготовлених здобувачі, які засвоїли навчальний матеріал на основному рівні (2 – 4 здобувачі), вона отримує нестандартне завдання, комбіноване завдання, експериментальне завдання, міні-проект. Здобувачі спільно обговорюють завдання, продумують хід його вирішення та вирішують його індивідуально. Потім обмінюються думками щодо можливих способів виконання завдання, презентують результати праці усій групі. Використовуються й інші алгоритми роботи у групах. Після вивчення матеріалу проводиться перевірна робота контролюючого характеру. Здобувачі, які показали недостатнє володіння навчальним матеріалом, працюють над корекційним матеріалом, організується взаємодопомога, додаткові заняття.

Висновок. Основна мета сучасної педагогіки – сприяти навчально-пізнавальній активності здобувачів освіти. Незалежно від того, який підхід використовується в роботі, всі зусилля повинні спрямовуватися на підвищення

рівня пізнавальної зацікавленості здобувачів, розвиток їхніх творчих здібностей, а також сприяти пізнавальній активності та становленню самостійності думок у своїй професійній діяльності.

Іноземні здобувачі освіти повинні підходити до навчання як до творчого процесу, самостійно оволодівати знаннями. Це, в свою чергу, вимагає розробки таких технологій навчання, за яких навчальні заняття супроводжуватимуться засобами, що активізують пізнавальну діяльність здобувача.

Література:

1. Бурлака Я.І. Підвищення пізнавальної активності студентів на заняттях. *Радянська школа*. 1982. № 9. С. 81-83.
2. Драч І.І. Деякі аспекти активізації навчально-творчої діяльності студентів ВНЗ. *Нові технології навчання*. 2006. № 44. С. 27-31.
3. Костишина Г.І. Формування навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів. Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2003. 20 с.
4. Лещенко Т.О., Шевченко О.М. Дослідження мотивації до навчально-професійної діяльності студентів медичного університету. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 56, Т. 1. С. 74-78.
5. Тернавська Т.А. Проблема активізації пізнавальної діяльності у студентів ВНЗ. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2006. Т. 59. С. 36-42.
6. Шевченко О.М. Елементи дистанційної освіти як інноваційна форма навчання у вищій школі. *Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір*. Полтава, 2023. С. 284-286.
7. Шевченко О. М., Лещенко Т.О. Використання методу проєктів для розвитку вмінь монологічного мовлення на заняттях з української мови як іноземної. *Modernization of today's science: experience and trends*. Singapore, 2022. P. 111-113.
8. Шевченко О. М., Лещенко Т.О. Використання групової роботи при вивченні української мови як іноземної здобувачами вищої медичної освіти: теоретичний аналіз. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2022. Вип. 3. С. 150-158.

Intercultural teaching as part of global education

Dolinska Viktoria

PhDr., Doc. Faculty of Economic

Technical university in Kosice

Kosice, Slovakia

e-mail: viktoriam.dolinska@umb.sk

There exists a rare interaction between the language and the culture and the fact is reflected in the influence that the language has on the world perception,